

زنان

تحول، لازمه هویت اجتماعی دختران

بررسی هویت اجتماعی دختران پس از انقلاب اسلامی، شرایط موجود، تهدیدها و فرصت‌ها

فاطمه اردبیلی

عضو شورای مرکزی جمعیت دختران ایران
پژوهشگر و فعال حوزه دختران

یکی از عوامل
مبنایی که ما را
همواره از مردم
عقب‌تر نگه می‌دارد،
نگاه منفی و سلبی
نسبت به تغییرات
است. اینکه همواره
ایده‌آل‌هایمان را
در ده‌ها سال قبل
جست و جو کنیم و
زن، دختر، جامعه و
سبک زندگی ایده‌آل
در پس ذهن مان،
تصویر صد سال
پیش آنها است،
گویی دوست داریم
اتفاقی بیفتد که
این فناوری، رسانه
و فجازی... به کل
ناپدید شود و به صد
سال قبل برگردیم!

در این سال‌ها شاهد تغییرات و تحولات
پرسرعت از جمله در حوزه‌های اجتماعی
و فرهنگی و بویژه در حوزه زنان و دختران
هستیم، در حالی که به نظر می‌رسد
متصدیان امر، همواره از این تغییرات عقب
هستند و هرچند منکر حرکت رو به جلو
نیستیم، ولی سرعت این حرکت در مقایسه
با تغییرات پیش رو، همواره کندتر و عقب‌تر
است و بنابراین نمی‌تواند پیشرو، جریان‌ساز
و مؤثر باشد.

یکی از عوامل مبنایی که ما را همواره از
مردم عقب‌تر نگه می‌دارد، نگاه منفی و
سلبی نسبت به تغییرات است. اینکه
همواره ایده‌آل‌هایمان را در ده‌ها سال قبل
جست و جو کنیم و زن، دختر، جامعه و سبک
زندگی ایده‌آل در پس ذهن مان، تصویر صد
سال پیش آنها است، گویی دوست داریم
اتفاقی بیفتد که این فناوری، رسانه و فجازی
و... به کل ناپدید شود و به صد سال قبل
برگردیم! این در حالی است که مردم و بویژه
نسل نو، رو به جلو در حرکتند و رو به عقب
حرکت کردن و در گذشته ماندن برای آنها
قابل پذیرش نیست و این یک فاصله دائمی
بین ما و جامعه ایجاد می‌کند. مدام با یک
گارد و حس منفی نسبت به تغییرات، فازهای
تکرارشونده انکار، مقاومت و مخالفت و در
نهایت که تغییر همه جا را فرا گرفت، همراهی
از سرناچاری را در مقابل هر تغییری طی
می‌کنیم و نفس زنان و بر سر زنان به دنبال
تغییر می‌دویم و دست آخر سعی می‌کنیم
در مواجهه با تغییر کاری کنیم و با این تأخیر،
همواره نسبت به رقبای دست‌پایین را خواهیم
داشت و زمین بازی را واگذار خواهیم کرد.

از طرفی برای جایگاه دین و دین‌داران در
جامعه بسیار خطرناک است که مردم ما
را دائماً حفظ‌کننده وضع موجود و تکرار
پدران مان و منادی گذشته‌گرایی و تعصب و
صلبیت ببینند، در حالی که در قرآن کریم،
ابائنا و اجدادنا گویان دائمی، کفار و مشرکان
بودند و بت‌شکنان، پیشتاژان و منادیان
تغییر و اصلاح رو به جلو که همواره جوانان
دورشان جمع می‌شدند، پیغمبران!

هرچند ریشه در گذشته داریم ولی باید
بتوانیم با نگاه به آینده و با فهم تغییرات و
درک و کشف ظرفیت‌های نهفته در دل آن،
که شاید در نگاه اول تهدید تلقی شوند، رو
به جلو حرکت کنیم، سوار بر موج تحول
شویم، فرصت بسازیم و با نگاهی بیش
فعال و نه منفعل، زمین بازی را تعریف کنیم
به طوری که رقبایمان نیز به چالش بکشند. از
جمله در مسأله دختران و زنان، این تغییرات
و تحولات برای صاحب‌نظران و فعالان این حوزه
می‌تواند فرصت‌هایی را خلق کند. برای
نمونه می‌تواند فرصتی شود برای بازنگری
و بازخوانی برداشت‌های مرسوم از منابع
دینی؛ تصویری که سال‌ها به عنوان نگاه دین
به زنان و دختران معرفی شده بود، هرچند

نسبت به همان جایگاه سنتی زنان قدم‌های
بزرگ و رو به جلویی بود، ولی چه بسا این
تصویر بر ساخته توسط متدینین طی صدها
سال به کلی از سوبه‌های قوی و انگاره‌های
غالب جامعه سنتی نسبت به زنان رهایی
نیافته بود. مثلاً اینکه کدام آموزه‌ها در
چه اولویتی و با چه ضریب اهمیتی قرار
بگیرد یا نگیرد، تحت تأثیر این سوبه‌های
پر قدرت قرار داشته است. برای نمونه هنوز
که هنوز است بعضی ابعاد زندگی فردی و
اجتماعی شخصیت بی‌ظنیری مثل حضرت
خدیجه (س) به عنوان زن نمونه تاریخ اسلام،
حتی در شرایط امروزی و اینجایی برای بسیاری
از متدینین عملاً قابل پذیرش نیست.

گفتمان انقلاب اسلامی ایران، به عنوان
قرائت دقیق و عمیق از اسلام ناب محمدی
که در تقابل و مرکزگشی پر رنگ با رویکردهای
متحجر و گذشته‌گرا و همچنین متجدد و
غرب‌گرا نسبت به دین در جهان معاصر
 مطرح شد، در نگاه به زنان و دختران نیز
این الگوی سوم کارآمد و روزآمد مبتنی بر
دین را بخوبی نشان داد. هرچند باید مراقب
باشیم به مرور مرزهای این گفتمان با رویکرد
متحجر کم‌رنگ و کم‌رنگ‌تر نشود، چنانکه

در آن‌ها، با نگاه رو به جلو حرکت کنیم.
با فهم و باور واقعی به توانمندی‌های دختران
امروزی، با همه پیچیدگی، هوشمندی، درک
قوی و عمیق، نوآوری، جسارت، مهارت‌ها
و توانمندی‌های منحصر به فردشان که
چه بسا در طول تاریخ بی‌سابقه است و
بزرگ‌ترین فرصت‌ها برای رشد فردی و
نقش‌آفرینی اجتماعی مؤثر را فراهم می‌آورد،
باید آنها را در موضع و موقعیت حلال مسائل
قرار دهیم نه در موقعیت مسأله! و بسترهایی
برای به جریان افتادن همه این ظرفیت‌ها،
توانمندی‌ها و استفاده حداکثری از این
فرصت‌ها در رشد فردی و توسعه اجتماعی
دختران مان فراهم کنیم. تصور کنید حجم
آب زیادی سرازیر شود، اگر بستر رودخانه
فراهم باشد می‌شود رودخانه زندگی بخش!
و اگر این بستر فراهم نباشد می‌شود سیلاب
خانمان برانداز!

دختران، نه نیمی از جامعه که مهم‌ترین
پیشران تغییر آینده و بلکه همه آینده‌اند!
با شناختن دختران مان، با شنیدن، با
درک و باور به توانمندی‌های بی‌ظنیرشان
و تلاش برای استفاده از آن‌ها، ایران امروز و
فردای مان را بسازیم!